

บทความที่ :
Article : 15



การพัฒนารอบแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจกับ
กระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง

*Conceptual Framework of Power Interaction
and Collaborative Planning*

ขวัญชนก อัมภา^{*} และรวี หาญเพชฌิณ^{*}

Khwanchanok Ampha^{} and Rawee Hanpachern^{*}*

*คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น [Faculty of Architecture,
Khon Kaen University];

Corresponding author e-mail: khwanchanok.ampha1981@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการวางแผนแบบรวมพลัง (Collaborative Planning) ภายใต้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง (Structure) และผู้กระทำการ (Agency) และผลที่เกิดขึ้นในรูปของการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มาจากกระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง โดยทบทวนวรรณกรรม ผลการศึกษพบว่า การวางแผนแบบรวมพลัง เป็นการวางแผนพัฒนาเมืองในรูปแบบหนึ่งที่ทำให้เกิดการร่วมมือกันพัฒนาเมืองของทุกฝ่าย โดยเฉพาะภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองกับภาครัฐ จึงก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างภาครัฐ และผู้กระทำการ ที่อยู่ในภาคของประชาชนเป็นสำคัญ การกระทำร่วมกันในลักษณะดังกล่าวจึงทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสองข้อความสัมพันธ์ที่ร่วมกันวางแผนพัฒนาเมือง โดยผู้กระทำการสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เพื่อการพัฒนาเมืองในรูปแบบใหม่ ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าทุกฝ่ายที่เข้ามาร่วมในกระบวนการดังกล่าว ต้องการช่วงชิงอำนาจเพื่อการได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัวมากที่สุด ดังนั้นกระบวนการและบทบาทของนักวางแผนพัฒนาเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์ที่ลงตัวของทุกฝ่าย ซึ่งการวางแผนแบบรวมพลังจะสามารถลดทอนและกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นไปยังทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมือง โดยเฉพาะในระดับชุมชนและนโยบายที่เกิดขึ้นมาจากความต้องการของประชาชน

คำสำคัญ : การวางแผนแบบรวมพลัง; โครงสร้าง; ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ

Abstract

This qualitative research aims to study the meaning and significance of the Collaborative Planning under the interaction between structure and agency, and the result of the interaction that occurs in the form of power interaction resulted from the processes of collaborative planning. By doing the comprehensive literature review, the study result found that the collaborative planning is a type of the city development planning that grounds the cooperation to develop the city of all parties, especially the public sector (civil society) who is required to participate in city development with the government sector. In consequence, it causes the interaction between government structures and agency who considers that the public sector is important. Such joint actions created power interaction between bipolar relationships which cooperate to develop the city development plan by which the agency is able to change the structure for the urban development in the new format. In addition, the power interaction arising from the urban development planning process indicated that all parties participating in the process want to take power to gain the most personal benefits. Therefore, the processes and roles of urban development planners are important to create the perfect benefits for all parties. The collaborative planning process can reduce power and promote the decentralization of power to all parties involved in the city development planning process, especially at the community action and policies that arise from the real needs of the people.

Keywords: Collaborative Planning; Structuration: Power Interaction

บทนำ

จากอดีตที่ผ่านมานักวางแผนพัฒนาเมืองพยายามหาวิธีการและทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้สำหรับการวางแผนพัฒนาเมือง และมีพัฒนาการจากอดีตจนถึงปัจจุบันมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 20 หรือในช่วงยุคหลังสมัยใหม่ (postmodern) ที่ศาสตร์แห่งการวางแผนได้เปลี่ยนรูปแบบไป จากการวางแผนที่เป็นแบบทางเดียว (one way) และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาชน ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การวางแผนที่นักวางแผนพัฒนาตระหนักถึงสภาพปัญหาทางสังคมที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยหลักการแห่งความเห็นชอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกับความชำนาญในด้านเทคนิควิธีการ และเกิดแนวความคิดของนักคิดวิธีการต่างๆ เพื่อการวางแผนและปรับเปลี่ยนวิธีการในการวางแผนในลักษณะดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น (Barrantes&Yagüe, 2012) ซึ่งก่อนหน้านี้นิยมวางแผนแบบระบบปิด ในลักษณะของวิทยาศาสตร์ โดยนำแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ มาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสมในรูปแบบของลักษณะการวางแผนเชิงระบบ (Taylor, 1998) ประชาชนในพื้นที่ซึ่งถูกวางแผนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการ ทำให้เกิดข้อโต้แย้งหลายประการขึ้น เช่น การไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน เป็นเพียงแค่อาศัยผู้เชี่ยวชาญหลายภาคส่วนมาร่วมวางแผนพัฒนา โดยมีเป้าหมายคือจัดทำแบบจำลองเพื่อการคาดการณ์ปรากฏการณ์ของเมืองในอนาคตและส่งผ่านไปยังผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเบื้องต้นพิจารณา ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นผลดีแต่กลับถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่มีการปรึกษาหารือ เปิดโอกาสให้กับประชาชนเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด (Forester, 1989) ประเด็นสำคัญเหล่านี้จึงนำไปสู่แนวความคิดในเรื่องของการสื่อสารและเหตุผลต่างๆ ของความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นจากบริบทที่แตกต่างในสังคม ในการร่วมกันวางแผนของประชาชน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความหลากหลายของผู้คนเป็นสำคัญ (Healey, 1997) ดังนั้นเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน เริ่มจากการวางแผนพัฒนาเมืองโดยใช้กระบวนการวางแผนวางแผนแบบผู้ให้การสนับสนุน (Advocacy planning) ซึ่งบทบาทของนักวางแผนพัฒนาเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ สอบถามความคิดเห็น และเป็นที่ปรึกษาให้กับภาคประชาชนในพื้นที่โครงการพัฒนา เพื่อนำข้อคิดเห็นจากประชาชนไปเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจในการ

ตัดสินใจ (Decision maker) จึงเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อมาได้มีการเริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบและกระบวนการวางแผนที่สำคัญกับการสื่อสารระหว่างผู้คนและการร่วมมือกันระหว่างหลายภาคส่วนเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนให้เกิดนโยบายการพัฒนาต่างๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างฉันทามติ (Consensus) โดยมีชื่อเรียกว่าการวางแผนแบบรวมพลัง (Collaborative Planning) ที่มีพื้นฐานมาจากการวางแผนเชิงสื่อสาร (Communicative Planning) ซึ่งวิธีการวางแผนในลักษณะดังกล่าวเป็นการตระหนักถึงปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติกับประชาชนโดยเฉพาะแนวความคิดเรื่องอำนาจที่ปรากฏและแทรกซึมอยู่ทั่วไปในการสื่อสารเพื่อการดำเนินการวางแผน (Foucault, 1982) โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนและการวางแผนพัฒนาเมือง ซึ่งการวางแผนแบบรวมพลังนี้ จะมีการจัดสรรและลดทอนอำนาจของทุกฝ่าย เมื่อเกิดการเผชิญหน้าร่วมกันวางแผนพัฒนาเมือง กระบวนการดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร คำพูด ประสบการณ์ชีวิต โดยรูปแบบของการสื่อสารของนักวางแผนจะมีผลโดยตรงต่อกระบวนการซึ่งนักวางแผนเองจะเป็นตัวกลางเชื่อมประสานในกระบวนการระหว่างประชาชนกับภาครัฐ (Healey, 1997) การวางแผนโดยใช้หลักการสื่อสารนี้ได้นำแนวความคิดของ Jürgen Habermas (1983) ที่ได้นำเหตุผลของการสื่อสาร การสนทนา (dialog) โดยนำหลักการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มคนเพื่อให้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีความเข้าใจและความเข้าใจที่ตรงกัน โดยเฉพาะการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face-to-face communication) ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นหัวใจของสังคมประชาธิปไตย เป็นหลักการที่สำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วม และการมีพื้นที่สาธารณะ โดยเรียกว่าเป็นปฏิบัติการเชิงสื่อสาร (Communicative action) ดังนั้นจึงมีการพัฒนารูปแบบของปฏิบัติการเชิงสื่อสารและการวางแผนแบบรวมพลังขึ้น โดยเริ่มมาจากการสื่อสาร การสนทนา และทำให้เกิดฉันทามติ ซึ่งเป็นการรวมเอาชุดของแนวความคิดในการวางแผนที่สืบเนื่องกันมาจากในอดีต บนแนวทางแห่งบริบทของวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Barrantes & Yagüe, 2012) ซึ่งการวางแผนแบบรวมพลังนี้ถือได้ว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติการเชิงพื้นที่ ต้องอาศัยการฝึกฝนและปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ จึงจะประสบผลสำเร็จและมีความชำนาญ ซึ่งจะทำให้เกิดโครงข่ายทางสังคม (Healey, 1997) ซึ่งศาสตร์แห่งการวางแผนได้พัฒนาโดยเลื่อนสถานะจากเครื่องมือเชิงปฏิบัติการในการแก้ปัญหาเชิงระบบ หรือ

ข้อเสนอเพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย มาสู่เครื่องมือที่ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคมและเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น (ณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์, 2009) ศาสตร์แห่งการวางแผนมักอยู่ในเงื่อนไขในการทำงานและการปฏิบัติการของความเป็นการเมือง ซึ่งมากและสำคัญกว่าเรื่องทางเทคนิคในฐานะของการเป็นเครื่องมือเพื่อการวางแผนเพียงอย่างเดียว (Forester, 1989) และเพื่อความเข้าใจและเข้าถึงกลุ่มของประชาชนผู้อยู่ในสังคม ซึ่งเป็นผู้กระทำการ (Agency) สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างได้ ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมือง นักวางแผนพัฒนาเมืองจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ โดยมีหน้าที่เป็นตัวกลางในการบริหารจัดการทั้งโครงสร้างและผู้กระทำการในส่วนของการวางแผนพัฒนาเมือง เข้าไปเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจเหล่านี้ บ่อยครั้งที่กระบวนการดังกล่าวมักเกิดข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนได้เสียร่วมกันวางแผนพัฒนาเมือง เกิดการใช้อำนาจของตนเองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มของตนเองไว้ นักวางแผนพัฒนาเมืองจำเป็นต้องตรึงตรองและตระหนักในสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว และจำเป็นต้องหาวิธีการในการไกล่เกลี่ยอำนาจและหาความสมดุลของการร่วมกันวางแผนพัฒนาเมืองให้เกิดฉันทามติและลดข้อขัดแย้งให้ได้มากที่สุด หนึ่งในเครื่องมือหรือวิธีการที่จะสามารถเข้าแก้ปัญหาได้ คือ การนำเอาหลักการสื่อสารและกระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง เข้ามาเป็นเครื่องมือให้นักวางแผนพัฒนาเมืองใช้ให้เกิดการประสบผลสำเร็จในโครงการวางแผนพัฒนาเมือง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงนำมาสู่การแสวงหาแนวทางการวางแผนพัฒนาเมืองที่มีประสิทธิภาพและคำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในกระบวนการวางแผนการวางแผนแบบรวมพลังจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นทางออกในการวางแผนพัฒนาเมืองที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการศึกษาในครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาถึงความหมายและความสำคัญของการวางแผนแบบรวมพลัง ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำมาช่วยลดทอนอำนาจที่เกิดขึ้นและสามารถไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการตลอดจนความเข้าใจในทฤษฎีก่อตัวโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Structuration Theory) ที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงข้อความสัมพันธ์ของโครงสร้างและผู้กระทำการ ที่ส่งผลให้เกิดการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมือง ซึ่งปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจในลักษณะดังกล่าว นักวางแผนพัฒนาเมืองต้องเป็นตัวกลางใน

การใกล้เคียงอำนาจที่เกิดขึ้น และบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยกระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง โดยมีการนำกรณีศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีดังกล่าว รวมทั้งการอธิบายและสรุปผลการวิจัยในท้ายสุด เพื่อให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นท่ามกลางกระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง โดยมีนัยวางแผนพัฒนาเมืองเป็นตัวกลางคอยบริหารจัดการอาจที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาเมืองโดยให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันวางแผนพัฒนาเมือง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการวางแผนแบบรวมพลัง ภายใต้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการ
2. เพื่อศึกษาผลจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในรูปของการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มาจากกระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง

ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิจัยเอกสาร ศึกษาทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาตามกรอบทฤษฎีหลักของผู้วิจัย คือ ทฤษฎีการก่อตัวของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Structuration Theory) และทฤษฎีการวางแผนแบบรวมพลัง (Collaborative planning) โดยนำกรณีศึกษามาอธิบายตามกรอบในเชิงทฤษฎีและสังเคราะห์ไปตามบริบทที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษา

จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจกับกระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง สามารถแบ่งประเด็นการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

- 1) ความหมายและความสำคัญของการวางแผนแบบรวมพลัง (Collaborative Planning) ก่อนหน้านี้ คำว่า “Collaborative Planning” ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยเอาไว้ ผู้วิจัยจึงได้สอบถามคำไทยและความหมายของคำดังกล่าวไปทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงาน ราชบัณฑิตยสภา ซึ่งทางสำนักฯ

ได้สอบถามในคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ผังเมือง ของสำนักงานราชบัณฑิตยสภาและตอบกลับมา เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560 โดยคณะกรรมการพิจารณาแล้วมีมติดังนี้ คือ 1) “Collaborative Planning” คำไทยใช้ว่า “การวางแผนแบบรวมพลัง” 2) “Collaborative Planning” หมายถึง การวางแผนโดยอาศัยความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งมีทรัพยากรและความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้นจึงเป็นที่มาของคำว่า “การวางแผนแบบรวมพลัง” (ราชบัณฑิตยสภา, 2560) หากตีความจากความหมายที่ราชบัณฑิตยสภาได้ให้คำนิยามเอาไว้ในบริบทของการวางแผนพัฒนาเมือง สามารถอนุมานได้ว่า การวางแผนแบบรวมพลัง เป็นการวางแผนที่อาศัยความร่วมมือของหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นั่นหมายถึง เมื่อมีการวางแผนพัฒนาเมืองร่วมกันในครั้งหนึ่งๆ ต้องรวมนำเอาหน่วยงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีส่วนได้เสียในโครงการนั้นๆ อาจเป็นไปในเชิงพื้นที่ทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ที่มีความแตกต่างในด้านทรัพยากรและความสามารถ ให้ได้มาซึ่งการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน หรือนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จากนิยามดังกล่าวที่ว่า “การร่วมมือกันหลายภาคส่วน” ซึ่งรวมเอาทั้งประชาชนในพื้นที่ซึ่งเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบในโครงการ เข้ามาร่วมมือ หรือมาร่วมพลังกันวางแผน ที่ไม่ได้มีแค่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาวางแผนเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงทุกภาคส่วนทั้งหมดที่คิดว่ามีความเกี่ยวข้องกัน การวางแผนแบบรวมพลังเป็นการวางแผนที่มีพื้นฐานมาจากการมีฉันทามติและกระบวนการมีส่วนร่วมกันของประชาชน เป็นกุญแจที่สำคัญ สมมติฐานที่สำคัญ คือแนวทางเลือกที่ดีที่สุดของการตัดสินใจของปัจเจกหรือกลุ่มคนที่มีผลกระทบโดยผลลัพธ์มาจากการวางแผนร่วมกัน (McGee, 2006) ซึ่งมุ่งเน้นไปยังกระบวนการสื่อสารและความเข้าใจซึ่งกันและกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมือง และก่อให้เกิดเป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ของการสร้างฉันทามติขึ้น (Margerum, 2002) โดยให้น้ำหนักในการสื่อสารและธรรมชาติของการปฏิสัมพันธ์ของการปฏิบัติการวางแผน (Forester, 1989 & Healey, 1998) หลังจากในยุคสมัยของการวางแผนสมัยใหม่ (Modern) ที่ให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงระบบและพบว่ากระบวนการดังกล่าวเกิดปัญหาขึ้นมากมาย ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญคือ ในขั้นตอนของกระบวนการวางแผนนั้น ผู้ที่มีหน้าที่วางแผนควรหันมายอมรับความแตกต่างทางความคิดให้มากขึ้น ซึ่งการวางแผนแบบ

รวมพลังให้มีความสำคัญกับการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาเจรจาต่อรองกันแบบเผชิญหน้า (face-to-face) ซึ่งเป็นผลทำให้ภาครัฐมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ โดยเริ่มต้นด้วยการระบุถึงตัวแทนที่เป็นกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ที่จะได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจจากภาครัฐ เมื่อมาประชุมกันแล้วก็จะระบุถึงความสนใจหรือความต้องการพื้นฐานในผลประโยชน์ของคนกลุ่มนั้น จากนั้นจึงทำการเจรจาต่อรองเพื่อให้เกิดฉันทามติ (Morton, 2009) ซึ่งการประชุมเจรจาต่อรองร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งจะมีผู้ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ไปในลักษณะที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้ประโยชน์ (Win-Win solution) การวางแผนแบบรวมพลังเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างปี ค.ศ. 1960 และ 1970 และเริ่มเข้ามาใช้ในกระบวนการวางแผนมากยิ่งขึ้น โดยประยุกต์ใช้กระบวนการดังกล่าวในกลุ่มของประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ยุโรป ออสเตรเลีย จนประสบผลสำเร็จ (Morton, 2009) และกลายเป็นกระแสหลักของการวางแผนที่ได้พัฒนาขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ในขณะที่ก่อนหน้านี้ การวางแผนแบบนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ (Technocratic planning) ซึ่งถูกขนานนามว่าเป็นลักษณะของการวางแผนที่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจในเชิงพื้นที่และการวางแผนแบบบนลงล่าง (Top-down) อย่างชัดเจน (Susskind et al., 2003) ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านการมีคนที่มีส่วนได้เสียเข้ามา มีความเหมาะสมที่สุด และนำมากำหนดกลยุทธ์ให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเมือง (McGee, 2006) ทำให้ในช่วงปีค.ศ. 1960 หลายฝ่ายเกิดความไม่พอใจในการวางแผนแบบในลักษณะดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เกิดคำถามมากมายจากประชาชนว่า การใช้วิธีการวางแผนเช่นนี้ ที่มีส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจสังคมเป็นอย่างมาก เหมาะสมแล้วหรือไม่ หลังจากนั้นนักวางแผนจึงเริ่มต้นตัวกับมิติทางสังคมและการเมืองมากขึ้น และเริ่มตระหนักถึงอิทธิพลเหล่านี้ที่ไม่ได้มีการตัดสินใจเพียงแคผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิธีการดั้งเดิมมาจัดการวางแผนเพียงเท่านั้น (Morton, 2009) แต่ควรสนใจในความเป็นผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าจะไว้วิธีการเชิงปริมาณที่สร้างความล้มเหลว เมื่อเอามาใช้กับสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน (Susskind et al., 2003) ดังนั้นในปีค.ศ. 1970 จึงเกิดรูปแบบการวางแผนที่แตกออกมากจากการวางแผนกระแสหลัก คือ Advocacy planning เกิดการกระทำการเชิงสื่อสาร (communicative action) (Susskind et al., 2003) เพื่อช่วยคนเสียงเล็กเสียงน้อยให้สามารถมีปากมีเสียงมากขึ้น ในขณะที่

John Freidman ได้เผยแพร่วิธีการของการวางแผนแบบคำนึงถึงภาคสังคมมากขึ้นกว่าเดิมและได้รับการยอมรับในแวดวงของนักวางแผนเป็นอย่างมาก ต่อมาปีค.ศ. 1980 Forester ได้พัฒนารูปแบบของการวางแผนแนวใหม่ (Progressive planning model) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีบทบาทของความยุติธรรมและความเที่ยงตรงมากขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับหลักการของ Jürgen Habermas (1979-ปัจจุบัน) และไปสัมพันธ์กับการทำงานของ Antony Giddens จึงทำให้เกิด ลักษณะของการวางแผนที่ให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสาร (Communicative action planning) โดย Pasty Healey และ Judith Innes เป็นผู้ประยุกต์ใช้และปรับปรุงขึ้นในปีค.ศ. 1990 เป็นลำดับต่อมา (Harper & Stein, 2006) โดยมุ่งเน้นไปที่ “การสร้างฉันทามติ” Innes (2006) ให้ข้อคิดเห็นว่า แนวความคิด Communicative rationality ของ Habermas ให้ความสำคัญมากในการสร้างฉันทามติและมีเงื่อนไขที่เชื่อในเรื่อง “ความเที่ยงตรง ความจริงและฉันทามติ” ซึ่งถูกทำให้เกิดความมั่นใจในกระบวนการมากขึ้น และวาทกรรมดังกล่าวอยู่ภายใต้ 5 เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในกิจการสาธารณะ ดังนี้ (Flyvbjerg, 1998) 1) ผู้มีส่วนได้เสียจะไม่ได้รับผลกระทบใดๆ 2) ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการนำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ 3) ความแตกต่างของอำนาจจะให้เป็นกลาง 4) เต็มใจในการเอาใจใส่กับคนอื่น 5) มีความโปร่งใสต่อผู้เข้าร่วม ซึ่งการวางแผนแบบรวมพลังคล้ายกับการวางแผนแบบผู้ให้การสนับสนุน (Advocacy planning) เพราะให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นพื้นฐานใช้การวางแผนแบบล่างขึ้นบน (bottom-up) แตกต่างกันตรงที่ใช้เรื่องของการใช้ลักษณะของการพูดจาเห็นหน้ากัน (face-to-face dialogue) ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลาย โดยที่การวางแผนแบบรวมพลังเป็นการปรับปรุงระหว่าง face-to-face, multi-stakeholder, decision making และ ADR รวมกันเป็นเทคนิคเพิ่มขึ้นจาก Habermas โดย 1) ประชาชนเข้ามาเป็นพื้นฐานที่สำคัญ 2) ผู้มีส่วนได้เสียจะทำนายสมมติฐานของตนเอง 3) เน้น win-win solution 4) การตัดสินใจภายใต้ฉันทามติ (Susskind et al., 2003) ซึ่งกระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง มีขั้นตอนการดำเนินงานอยู่ 3 ขั้นตอน คือ 1) ก่อนการเจรจาต่อรอง (Pre-Negotiation) โดยการทำงานของโครงสร้างภาครัฐ ที่ต้องประชุมร่วมกันเพื่อระบุผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องและคัดเลือกตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย การประเมินความขัดแย้งอาจดำเนินการเพื่อนำประเด็นสำคัญของการเจรจาและ

คาดการณ์โอกาสในการทำข้อตกลง ที่มวางแผนอาจได้รับการระบุเพื่อออกแบบและแนะนำกระบวนการและรวบรวมข้อมูลและข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 2) ขั้นตอนเจรจาต่อรอง (Negotiation) โดยเป็นการระดมความคิดเพื่อระบุความสนใจของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด จากการรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนร่วมกันแก้ไขข้อขัดแย้งเพิ่มเติม ช่องว่างข้อมูล ประเมินสถานการณ์และเลือกสถานการณ์ตามฉันทามติ และ 3) ขั้นตอนหลังการเจรจาต่อรอง (Post- Negotiation) หลังจากเจรจาต่อรองกันเรียบร้อยแล้วจึงได้เอกสารแผนงานที่สมบูรณ์ เพื่อการได้รับการอนุมัติแผนงาน ตลอดจนได้รายละเอียดการบริหารงานที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผนงานและดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการ และทำการติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบโดยชุมชน (Gunton & Day, 2003, Margerum, 2002; Susskind et al., 2003 cited in Cedar A. J. Morton ,2007)

ดังนั้นการวางแผนแบบรวมพลังจึงเป็นไปในลักษณะของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการภายใต้ความแตกต่างทางความคิดและการแสดงออกของอำนาจ โดยผ่านการใช้ภาษาในการสื่อสาร แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้นำไปสู่แนวคิดการวางแผนที่ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสาร โดยภาษาสามารถพัฒนาให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจและสามารถทำให้เกิดการประสบความสำเร็จในการร่วมมือกันพัฒนาได้ ซึ่ง Jürgen Habermas เป็นผู้ทำนายเอาหลักการสื่อสารมาใช้ในกระบวนการวางแผน (Communicative planning) หลักการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มคนเพื่อให้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีความเข้าใจความเข้าใจที่ตรงกัน โดยเฉพาะการสื่อสารแบบเห็นหน้าเห็นตากัน (face- to- face communication) ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นหัวใจของสังคมประชาธิปไตย และเป็นหลักการที่สำคัญในการมีส่วนร่วม Campbell และ Fainstein (1996) กล่าวว่าแนวความคิดหลักของการวางแผนแบบรวมพลังนี้คือ นักวางแผนพัฒนาเมืองจะมีบทบาทเหมือนผู้ติดต่อสื่อสาร (Communicator) มากกว่าการวางแผนเชิงระบบเหมือนในอดีต นั่นคือ เป็นการแสดงออกในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน มีการอภิปรายและมีการโต้แย้งกัน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม เป็นการวางแผนแบบการปฏิบัติการ มีการขับเคลื่อนแบบมีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ซึ่งอาจมากกว่าสองฝ่ายได้ (Harris, 2002) รวมทั้งหลักการสื่อสารยังนำไปสู่แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะเพื่อให้เกิดพื้นที่เพื่อการสื่อสาร เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “ความรู้สึกร่วมกัน”

(sense of public) ซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่บุคคลที่เข้าไปในปริภูมิพลนั้นจะมีสถานะเป็น “ผู้กระทำการ” (actor) มีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในการตัดสินใจ โดยผ่านกระบวนการสื่อสารแบบอภิปรายโต้แย้งกันด้วยการใช้เหตุผลในเชิงการสื่อสาร (communication rationality) เพื่อตัดสินใจหาคำตอบที่ดีที่สุดร่วมกัน มิใช่การตัดสินใจบนฐานอำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือตัดสินใจตามแบบประเพณีที่เคยทำตามกันมา (กาญจนาและสมสุข, 2553) สังคมประชาธิปไตยเป็นความคาดหวังที่จะเป็นสังคมที่ปลดปล่อยมนุษย์ไปสู่เสรีภาพอย่างแท้จริง ในสังคมเช่นนั้นจะต้องมี “พื้นที่สาธารณะ” เป็นกลไกและส่วนประกอบที่สำคัญ จึงทำให้การวางแผนแบบรวมพลังสามารถเป็นวิธีการหนึ่งในกระบวนการวางแผนที่ให้ความสำคัญกับภาคประชาชนและทุกภาคส่วนต้องเข้ามาวางแผนร่วมกัน โดยจะเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมือง

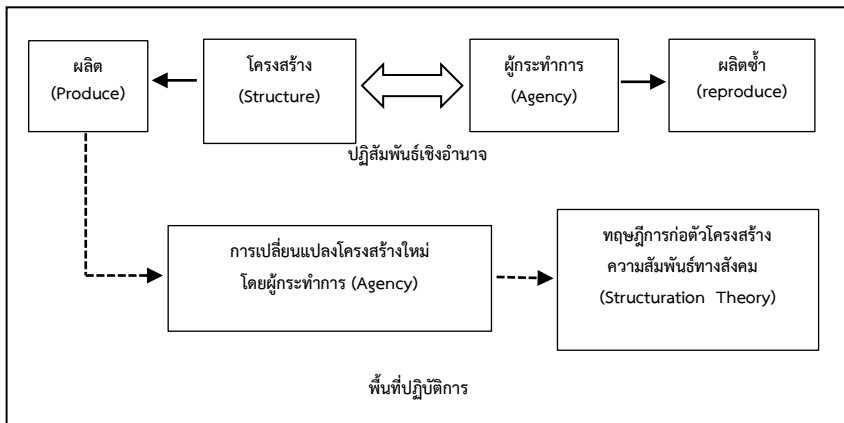
2) ทฤษฎีก่อตัวโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Structuration Theory) : ความหมายและความสำคัญ

ทฤษฎีการก่อตัวโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Structuration Theory) เป็นทฤษฎีที่เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง (Structure) และผู้กระทำการ (Agency) โดย Antony Giddens (1993-ปัจจุบัน) เป็นผู้คิดค้นทฤษฎีดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องมาจากการถกเถียงกันมายาวนานในประเด็นปัญหาเรื่องโครงสร้างและผู้กระทำการ นั่นคือ สิ่งใดที่เป็นตัวกำหนด หรือสิ่งใดมีมาก่อน ซึ่งทั้งสองเป็นคู่ตรงข้ามกัน ในอดีตมีการพิจารณาแยกส่วน หรือมองเพียงแค่ว่าเพียงฝั่งใดฝั่งหนึ่งมีอิทธิพลต่ออีกฝั่งเพียงอย่างเดียว เช่น การมองว่าโครงสร้างมีอิทธิพลทางเดียวต่อผู้กระทำการ หรือมองเพียงแค่ว่าผู้กระทำการมีอิทธิพลต่อโครงสร้างเพียงทางเดียวเท่านั้น ซึ่ง Antony Giddens มองว่าทั้งสองสิ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตลอดเวลา และไม่ได้มีการหยุดนิ่งและตายตัว โดยเฉพาะผู้กระทำการหรือ Agency มีความแตกต่างกับ Actor คือ เป็นผู้ที่ไม่ได้อยู่นิ่งเฉยแต่กำลังปฏิบัติการบางอย่างที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้าง และสามารถทำให้โครงสร้างเปลี่ยนแปลงได้ ในขณะที่โครงสร้างเอง ก็ไม่ใช่โครงสร้างที่หยุดนิ่ง มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวเช่นกัน ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนตามการกระทำเมื่อมีระดับการปฏิบัติการ (practical level) ของผู้กระทำการด้วย ซึ่งทั้งโครงสร้างและผู้กระทำการ

ในลักษณะของทฤษฎีดังกล่าว จึงเป็นคู่สัมพันธ์ที่มีการขับเคลื่อนซึ่งกันและกันในสังคม (เชษฐา พวงหัตถ์, 2548)

Antony Giddens ได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการอธิบายเชิงพื้นที่ (space) คือ ไม่ใช่แค่พื้นที่ที่มีขึ้นเพื่อการรวมกลุ่มทางสังคมเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการรวมกันของระบบที่ก่อตัวขึ้นมาโดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน Agency ไม่ใช่เรื่องของปัจเจก แต่เป็นเรื่องของผู้กระทำกร่วม (collective actor) โครงสร้าง คือ กฎเกณฑ์และทรัพยากร (rules and resources) ทั้งโครงสร้างและผู้กระทำกร ทำให้ความสำคัญกับวิธีการที่มนุษย์เป็นตัวกำหนดชีวิตทางสังคมขึ้นมาและในขณะเดียวกันก็ได้รับอิทธิพลและถูกกำหนดโดยการจัดระเบียบทางสังคมที่มีอยู่เหล่านั้น โครงสร้างสามารถปรับเปลี่ยนได้โดยผู้กระทำกร กล่าวกันว่ามนุษย์มีอิสระลอยตามน้ำ สามารถเป็นปลาว่ายทวนน้ำได้ เรียกว่า ผู้กระทำกร (Agency) (Bourdieu, 1984 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน, 2551) ซึ่งคุณสมบัติของ Agency คือ 1) มีสิทธิหรือสามารถที่จะเลือก (being with option) 2) ต้องสามารถทำในสิ่งที่เลือกได้ และ 3) ต้องลงมือปฏิบัติการทำในสิ่งที่เลือกแล้ว (Practice) เพื่อมุ่งสู่ความเป็นอภิมนุษย์ (Superman หรือ Overman) ซึ่งสอดคล้องกับการมีเจตจำนงค์แห่งอำนาจ (Will to power) ตามแนวความคิดของ Friedrich Nietzsche (1844-1900s) ในขณะที่โครงสร้างสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดย Agency แต่ต้องมีการปฏิบัติการ (Practice) เสมอ โดยเกิดขึ้นในกาละ (time) และเทศะ (space) ยืดหยุ่น ไม่ตายตัว ไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ การปฏิบัติการหรือ Practice เกี่ยวข้องกับพลังอำนาจ ทั้งการทำลายอำนาจและทำตามอำนาจ Practice เป็นผลผลิตทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ภายใต้โครงสร้าง Structure – Agency ‘ทวิภาวะของโครงสร้าง’ (the duality of structure) คือ การกระทำทางสังคมทั้งหมดเป็นตัวกำหนดการดำรงอยู่ของโครงสร้าง แต่ในขณะเดียวกัน โครงสร้างก็เป็นตัวกำหนดการกระทำด้วย ซึ่ง ‘โครงสร้าง’ ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของมนุษย์ที่กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (กาญจนาและสมสุข, 2551) โครงสร้างสามารถเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำกรได้มาปฏิบัติการ ต่อรองกับโครงสร้าง ซึ่งผู้กระทำกรต้องไม่อยู่นิ่งเฉย มีการเคลื่อนที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จึงจะเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับผู้กระทำกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างที่ตอบสนองความต้องการ

ของผู้กระทำการ ในขณะที่โครงสร้างและผู้กระทำการมีการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ ก็จะเกิดการผลิตและผลิตซ้ำ หากเกิดการผลิต ที่ทำให้โครงสร้างแปรเปลี่ยนไป โดยผู้กระทำการเป็นผู้มีบทบาทในการต่อรองเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ทำให้โครงสร้างเปลี่ยนแปลง สามารถเกิดโครงสร้างใหม่ ดังนั้นทฤษฎีการก่อตัวโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม จะทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการ นำมาสู่การเกิดกระบวนการผลิตซ้ำ (reproduce) และผลิต (produce) ในรูปแบบใหม่ และเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่มาจากรากฐานการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ สามารถแสดงได้ในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 แสดงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการในทฤษฎีการก่อตัวโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม

3) ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการสู่การวางแผนแบบรวมพลังและกรณีศึกษา

จากทฤษฎีการก่อตัวโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Structuration Theory) ของ Antony Giddens พบว่าในสังคมที่มีการแบ่งตัวของกลุ่มโครงสร้างและผู้กระทำการนั้น จำเป็นต้องมีพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อเกิดความปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง

โครงสร้าง (Structure) และ ผู้กระทำการ (Agency) ซึ่งก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ Giddens ได้สนใจในประเด็นพลวัตปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยมองในมิติของการปฏิสัมพันธ์ของโครงสร้างสังคม (Structure) กับปัจเจกหรือกลุ่มที่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจกระทำการ (Agency) เขาได้อธิบายว่าอำนาจประกอบด้วยคุณสมบัติเชิงโครงสร้างสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นความสามารถของตัวแทนอำนาจที่จะก่อให้เกิดผลที่มีความแตกต่างไปจากสภาพเดิม อีกด้านหนึ่งเป็นสมบัติ หรือทรัพยากรของโครงสร้างสังคม เขาเชื่อว่าโครงสร้างสังคมไม่ได้เป็นข้อจำกัดหรืออุปสรรคที่กำหนดการกระทำของปัจเจก แต่กลับส่งเสริมด้วยการจัดหาทรัพยากรที่ปัจเจกสามารถหยิบฉวยมาใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม ในขณะเดียวกัน การกระทำก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนออกถึงเฉพาะความต้องการของปัจเจกเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เกิดการผลิตซ้ำของโครงสร้างทางสังคมที่เป็นบริบทให้เกิดการกระทำของปัจเจก (รัตนา โตสกุล, 2548) ข้อเสนอของกิดเด็นส์ช่วยให้เข้าใจได้ว่าปัจเจกและโครงสร้างสังคมล้วนแล้วแต่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในสังคม อำนาจเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งที่ผูกติดอยู่กับระบบโครงสร้างสังคมและปัจเจกซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เพื่อเสริมอำนาจให้ตนเอง อำนาจจึงมีอยู่สองส่วน คือ ติดแน่นกับโครงสร้างทางสังคม และเกาะเกี่ยวอยู่กับปัจเจกและกลุ่มที่อยู่ภายใต้โครงสร้างนั้นๆ ด้วย จากแนวคิดดังกล่าวจึงได้เปิดมุมมองใหม่ในเรื่องของอำนาจที่ควรจะมีการขยายมิติในการค้นคว้าให้กว้างขวางออกไปจากประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจให้สมาชิกในสังคม และความหมายเรื่องอำนาจก็ไม่จำเป็นต้องจำกัดให้เกี่ยวข้องเฉพาะการทำให้บรรลุผลที่ตั้งใจไว้เท่านั้น (Giddens, 1984)

ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจ สามารถแบ่งได้ออกเป็น

- 1) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีความมั่นคง มีการเจรจาต่อรอง และมีการประนีประนอมกัน
- 2) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบที่เป็นปฏิปักษ์ มีการถกเถียงกันในเวทีสาธารณะ ซึ่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบมั่นคง ที่มีลักษณะของอำนาจที่แสดงออกอย่างมีแบบแผน พบได้มากในการบริหาร การเมือง พบได้น้อยกว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบปฏิปักษ์ ปฏิสัมพันธ์สัมพันธ์เชิงอำนาจหรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจเหล่านี้ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้เกิดการผลิตรูปแบบใหม่มากกว่าการผลิตซ้ำ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ดีต้องมีการสร้างให้เกิดความมั่นคง และมี

เสถียรภาพ มีการเปิดเวทีให้มีการพูดคุย ถกเถียง เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวาง พูดคุยร่วมกันเพื่อการนำไปสู่การดำเนินงานอย่างแข็งขัน พื้นที่ปฏิบัติการที่เกิดขึ้นนั้น เพื่อการประสบความสำเร็จในการลดความเหลื่อมล้ำ ให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้น เพื่อความเป็นปึกแผ่น สมานฉันท์ และผลประโยชน์ที่ลงตัวกัน (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2551) จากมุมมองของ มิเชล ฟูกูเก้ ที่มีการศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการวางแผนโดยมีพื้นฐานของเหตุผลเชิงสื่อสาร (Communicative rationality) เข้าไปเกี่ยวข้อง เขากล่าวว่าการพัฒนาโยบายต่างๆ ล้วนมีที่มาจากการใช้ทฤษฎีการวางแผนเชิงสื่อสาร (Communicative planning) ด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งการทำงานของอำนาจ การจัดการ การควบคุม เกิดขึ้น และใช้หลักการวางแผนแบบรวมพลัง มาเป็นวิธีการเกลี้ยหรือกระจายอำนาจให้เกิดความสมเหตุสมผลในการใช้อำนาจ ซึ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมือง (Harris, 2002) ซึ่งจากกระบวนการวางแผนแบบรวมพลังดังที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า อำนาจที่เกิดขึ้นไม่ได้ตกอยู่กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดทั้งในโครงสร้างและผู้กระทำการ แต่เกิดขึ้นเป็นความปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายและเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นร่วมกัน เป็นการเกลี้ยอำนาจที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ของทั้งคู่

จากบทความ Structuration Theory : Giddens Explored (Olson and Yahia, 2006) ได้แสดงตัวอย่างการนำทฤษฎีก่อตัวโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมมาใช้ในการวางแผนพัฒนาเมืองของประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งมีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยในปี 1985 ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีนโยบายปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค โดยมีเป้าหมายคือแก้ปัญหาการรวมพื้นที่ขอบเขตตำบลเข้าด้วยกัน ตลอดจนมีการรวมเอานโยบายของเมืองร่วมกัน ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคที่ค้างไว้ทั้ง 30 เขต และเมืองขนาดใหญ่ถึงเมืองขนาดกลางอีก 18 เมือง เข้าด้วยกัน หนึ่งในนโยบายที่กล่าวถึงคือ ความเท่าเทียมกันของนโยบายดังกล่าว โดยมีเป้าหมายคือ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากนโยบายนี้จะเป็นมาตรฐานในการปรับปรุง และการเข้าถึง ยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ว่า ต้องให้สังคมของเมืองรอตเตอร์ดาม เป็นสังคมที่มีกระบวนการในการฟื้นฟูอย่างถาวร มีความร่วมมือกันระหว่างปัจเจก กลุ่มบุคคล และองค์กรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยกลุ่มของผู้ที่มีอำนาจใน

การตัดสินใจ (Policy makers) ในฐานะของโครงสร้าง ซึ่งเป็นกลุ่มของหน่วยงานหลักที่มีอำนาจหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่ของคนในสังคม พวกเขาได้พยายามตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มของ ผู้กระทำการทั้งสองกลุ่ม (คนพื้นเมืองดั้งเดิมและคนที่เข้ามาอยู่ใหม่) ซึ่งผู้บริหารเมือง ในฐานะที่เป็นโครงสร้าง ต้องใช้ความสามารถในการรวมเอาความหลากหลายของเมืองและนโยบายที่แตกต่างกัน รวมทั้งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันต้องเคารพในผู้กระทำการ ที่สามารถเปลี่ยนโครงสร้างของนโยบายเมืองและนำพาผู้คนซึ่งที่ถูกแยกออกมาจากการมีผลประโยชน์ทางสังคม จากการวิจัยนี้พบว่า การแบ่งแยกระบบสาธารณูปโภคในสังคมระหว่างหน่วยงานที่เป็นทางการกับไม่เป็นทางการนั้น ในด้านของ หน่วยงานที่เป็นทางการ เปรียบเสมือนหน่วยงานที่เป็นเจ้าของบ้าน ที่มีความแตกต่างกับองค์กรภายนอกในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์ หรือความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในขณะที่องค์กรที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมีความแตกต่างกับองค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นทางการ แต่ก็มีกรยอมรับในโครงข่ายความสัมพันธ์และต้องการเป็นหนึ่งเดียวกันบนพื้นฐานของความแตกต่างของกลุ่มทางสังคม ซึ่งเป็นความแตกต่างกันระหว่างองค์กรที่เป็นทางการซึ่งมีความคาดหวังจากประชาชนในชุมชน ในเมือง Beeverwaard องค์กรที่เป็นทางการไม่ปรับปรุงนโยบายและจัดการกับหน่วยงานที่อยู่อาศัยที่อยู่อึกฝั่ง ปัญหาคือในขอบเขตตำบลขาดความสัมพันธ์กันซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างองค์กร จากกรณีดังกล่าว พบว่าการกระทำของทั้งโครงสร้างและผู้กระทำการที่มีหลายองค์กร หลายภาคส่วนมาร่วมกันวางแผนพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน เป็นลักษณะการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นไปในรูปแบบของกระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง เกิดการปฏิบัติการแก้ปัญหาให้ได้มาซึ่งทางออกของการกำหนดนโยบาย ตลอดจนความสามารถของ ผู้กระทำการเพื่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและการสะท้อนนโยบายสาธารณะ

นอกจากนี้กรณีศึกษาของประเทศออสเตรเลีย การใช้วิธีการวางแผนแบบรวมพลังระหว่างภาคโครงสร้างและผู้กระทำการ เพื่อการบริหารจัดการน้ำ ในช่วงปี.ศ. 1980 – 1990 รัฐนิวเซาท์เวลส์และ ควีนส์แลนด์พยายามที่จะร่วมมือกันเพื่อเริ่มต้นในการจัดการเรื่องอ่างเก็บน้ำ ซึ่งทั้งสองรัฐนี้ กลุ่มของผู้กระทำการได้เลือกตัวแทนกลุ่มซึ่งเป็นคณะกรรมการสมาชิกและแต่งตั้งข้ามในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งรวมถึงใน

ส่วนของผู้กระทำการ รัฐบาลท้องถิ่น กลุ่มภาคประชาชน และประชาชนทั่วไป คณะกรรมการสามารถจัดหากองทุนในด้านค่าใช้จ่าย แต่ระดับของเงินทุนไม่สามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายได้ทั้งหมดและคณะกรรมการสามารถประสานงานได้แค่บางช่วงเวลาเท่านั้น หนึ่งในตัวอย่างของกลุ่มคณะกรรมการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ คณะกรรมการอ่างเก็บน้ำแม่น้ำ Johnstone ซึ่งถูกก่อตั้งในปีค.ศ. 1991 ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่หลักที่มีป่าฝนในภูมิภาค กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องร่วมกันพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่ดีในแต่ละอุตสาหกรรมการเกษตรในภูมิภาค และทำงานร่วมกับ รัฐบาลท้องถิ่นเพื่อการวางแผนพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน เกิดการปฏิสัมพันธ์กันในการเจรจาต่อรองระหว่างกลุ่มต่างๆ ทั้งโครงสร้างภาครัฐและภาคประชาชน ที่ต้องมาปฏิบัติการวางแผนร่วมกันในการบริหารจัดการน้ำ ผลลัพธ์ในกรณีนี้คือประสบความสำเร็จ โดยการใช้แบบจำลองของการวางแผนแบบร่วมมือร่วมใจเพื่อใช้ในการปฏิบัติการโครงการในครั้งนี้ (Margerum, 2001)

กรณีศึกษาอีกรณีหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการใช้การวางแผนโดยใช้การวางแผนแบบรวมพลังเพื่อการจัดการการเติบโตของเมือง การวางแผนทางด้านสิ่งแวดล้อมและละแวกบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่การวางแผนพัฒนาเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา มักจะใช้กระบวนการวางแผนแบบรวมพลังเพื่อการจัดการทางสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาคเสมอ เช่น ในรัฐ Wisconsin ที่มีหน่วยงาน Wisconsin Department of Natural (DNR) ร่วมเป็นพันธมิตรกัน คือ รัฐบาลท้องถิ่น กลุ่มประชาชน และชุมชน ตัวอย่างเช่น 26 กลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นตัวแทนของภาครัฐและของภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพยายามวางแผนแบบร่วมมือร่วมใจภายใต้ที่ราบลุ่มแม่น้ำ Wisconsin เกี่ยวกับที่ดินและการจัดการพื้นที่นันทนาการภายในพื้นที่ของรัฐ ซึ่งรัฐบาลท้องถิ่นไม่ได้มีการวางแผนจัดให้เกิดการกำหนดเขตควบคุมการใช้ที่ดิน (zoning code) กลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งประสานงานโดย Wisconsin DNR มีการเผชิญหน้ากันและเกิดข้อถกเถียงและข้อโต้แย้งสูงมาก เกิดการแสดงอำนาจของทุกฝ่าย และเกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างโครงสร้างคือรัฐบาลท้องถิ่นและภาคประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม หลังจาก 18 เดือนของการสร้างฉันทามติและการนัดพบพูดคุยในวงสาธารณะอีกเป็นร้อยครั้ง กลุ่มที่ถูกรับรองให้วางแผนจัดการ

พื้นที่นั้นพบว่าการได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อการบริหารจัดการ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับรัฐภูมิภาค (Margerum, 2001)

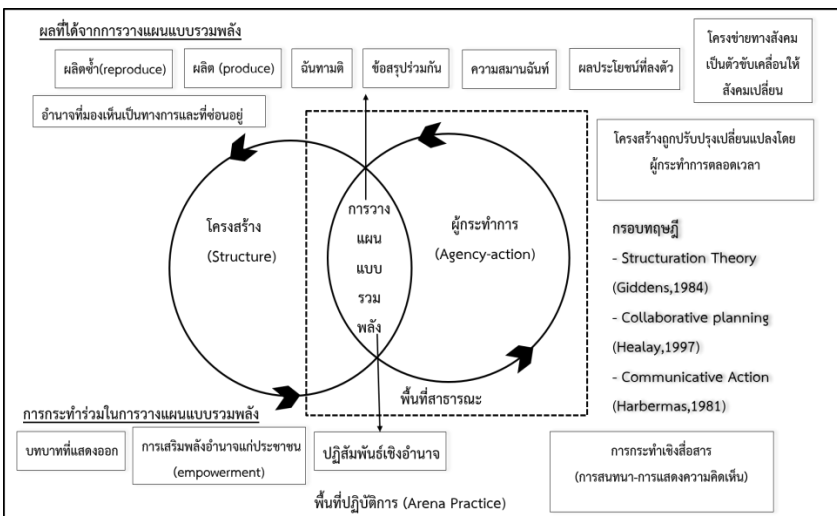
นอกจากนี้ ณัฐฤติ อัครโกวิทวงศ์ (2009) ได้ศึกษากรณีการปฏิสัมพันธ์ในการวางแผนซึ่งมีผลต่อการบริหารจัดการอำนาจและการปฏิบัติการในการวางแผนพัฒนานโยบายสาธารณะ ซึ่งมีการอ้างถึงความเป็นตัวกลาง (agent) ที่ไม่ลงรอยกัน ทำให้ไม่สามารถไปสู่การปฏิบัติที่เป็นไปตามแผนได้ เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างตัวกลางและผู้มีส่วนได้เสีย และการหาทางออกร่วมกันระหว่างตัวกลาง และการช่วงชิงอำนาจโดยมีกรณีศึกษา 2 กรณีคือ 1) การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยองค์ชุมชนในโครงการเมืองใหม่บางพลี กรณีชุมชนโซน 201 เป็นตัวแทนรูปแบบการวางแผนจากล่างสู่บน ที่ประชาสังคมผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม และ 2) การอนุรักษ์กลุ่มอาคารย่านพาณิชย์กรรมที่ตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นตัวแทนการวางแผนจากบนสู่ล่าง การเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านความไม่มั่นคงในด้านเศรษฐกิจและที่อยู่อาศัยของชุมชน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และแรงต้านจากภาคประชาสังคม ดังนั้นความจำเป็นในการใช้การวางแผนแบบรวมพลังโดยอาศัยนักวางแผนพัฒนาเมืองเป็นตัวกลางเชื่อมความประสานงานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้โครงการพัฒนาประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

จากกรณีศึกษาที่ยกมาข้างต้นพบว่า การปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจมักเกิดขึ้นตลอดเวลา ในกระบวนการวางแผนพัฒนาเมือง เนื่องจากมีกลุ่มที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกันมา มีความสัมพันธ์ร่วมกัน ปฏิบัติการณ์ร่วมกัน ก่อให้เกิดอำนาจขึ้น ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป การแสดงออกของอำนาจในแต่ละฝ่ายย่อมมีความแตกต่าง และเกิดการช่วงชิงอำนาจเหนืออีกฝ่าย เพื่อหวังให้ฝ่ายของตนได้รับผลประโยชน์มากกว่า ซึ่งคู่ปฏิบัติการทั้งโครงสร้างและผู้กระทำการ ที่มากระทำการร่วมกันภายใต้กระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง ย่อมเกิดการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ ซึ่งในบริบทของการวางแผนพัฒนาเมือง ปฏิบัติการต่างๆที่เกิดขึ้น ในลักษณะดังกล่าว เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ตลอดเวลา กระบวนการหรือวิธีการที่สำคัญที่สามารถนำมาช่วยให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จ นั่นคือการนำกระบวนการวางแผนแบบรวมพลังมาปรับใช้ ซึ่งนักวางแผนพัฒนาเมืองต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อ

การเกิดปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจเหล่านี้ด้วย เพื่อการบรรลุเป้าหมายและการประสบความสำเร็จในโครงการพัฒนาเหล่านั้น

การอภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจกับการวางแผนแบบรวมพลังมีที่มาจากการก่อตัวของข้อความสัมพันธ์สองฝ่ายที่ทำให้เกิดอำนาจขึ้น เกิดจากโครงสร้าง (Structure) และผู้กระทำการ (Agency) ที่มีความสัมพันธ์ภายใต้การปฏิบัติการวางแผนพัฒนาเมืองร่วมกัน โดยผู้กระทำการอาจมีความสามารถปฏิบัติการ และเปลี่ยนแปลงโครงสร้างได้ เหล่านี้ล้วนเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นตามหลักทฤษฎีการก่อตัวโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ดังแสดงในภาพที่ 2



ภาพที่ 2 การวางแผนแบบรวมพลังภายใต้การปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการเพื่อการวางแผนพัฒนาเมือง

จากภาพที่ 2 พบว่า ทั้งโครงสร้างและผู้กระทำการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันตลอดเวลา ซึ่งในด้านของการวางแผนพัฒนาเมืองภายใต้กระบวนการวางแผนแบบรวมพลัง

พลัง ประการที่สำคัญ นอกจากการเกิดปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจแล้ว ยังก่อให้เกิดผลลัพธ์ เพื่อการพัฒนาเมืองหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการได้มาซึ่งฉันทามติ ผลประโยชน์ที่สิ่งตัว การมีโครงข่ายทางสังคมที่สามารถเป็นตัวขับเคลื่อนให้สังคมแปรเปลี่ยน ตลอดจน โครงสร้าง หรือข้อบังคับ กฎหมาย รูปแบบการพัฒนาเมืองต่างๆ ที่เป็นข้อกำหนดของ ภาครัฐได้แปรเปลี่ยนไปโดยผู้กระทำการเป็นผู้ขับเคลื่อน ซึ่งภายใต้ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมืองของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นเจ้าของพื้นที่การพัฒนา ดังนั้นทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนต้องเข้ามาร่วมมือกันวางแผนพัฒนาเมือง โดยอาศัยกระบวนการ วางแผนแบบรวมพลังเป็นวิธีการที่สำคัญ เพื่อการสร้างฉันทามติของกลุ่มที่มีความ หลากหลายและลดทอนการใช้อำนาจของทุกฝ่ายลง รวมทั้งป้องกันมิให้เกิดความ ขัดแย้งขึ้น จากการศึกษาทฤษฎีและกรณีศึกษาที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นนั้น การนำ หลักการดังกล่าวไปใช้ในสถานการณ์จริงมิใช่เรื่องง่าย ส่วนใหญ่แล้วการสร้างฉันทามติ เป็นเรื่องที่ใช้เวลานาน ซึ่งทำให้หน่วยงานภาครัฐไม่มีเวลามากพอในการจัดการ กระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้การติดตามและประเมินผลในขั้นหลังการเจรจาต่อรอง (Post- Negotiation) ซึ่งจำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลระหว่างภาครัฐและ ภาคประชาชน ที่เป็นคนในชุมชนพื้นที่โครงการ ส่วนใหญ่กระบวนการดังกล่าวมักถูก ละเลยและแทบไม่เกิดขึ้น แต่เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากจะทำให้ทราบถึงผลการประเมินโครงการจากสภาพจริงหลังจากเกิดโครงการพัฒนาแล้วจาก คนในพื้นที่ นอกจากนี้การเปลี่ยนรูปแบบของตัวชี้วัดเพื่อมาประเมินศักยภาพในการ พิจารณาความสำเร็จในการใช้วิธีการดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการที่จะ ประสบผลสำเร็จในการใช้กระบวนการวางแผนแบบรวมพลังนั้น นักวางแผนพัฒนา เมืองจำเป็นต้องมีการฝึกฝนทักษะในกระบวนการ เพื่อความเป็นมืออาชีพ โดยได้รับ คำแนะนำว่าต้องมีการปฏิบัติทุกวัน และสร้างตัวชี้วัดใหม่ๆที่เกิดขึ้นจากการลงพื้นที่ ปฏิบัติการ เนื่องจากจะได้ทราบถึงข้อจำกัดของสถานการณ์และสร้างตัวชี้วัดมา ประเมินได้อย่างถูกต้อง และที่สำคัญ นักวางแผนพัฒนาเมืองจะได้ทราบและรับรู้ถึง อำนาจและการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการ เพื่อ การบรรลุเป้าหมายของการวางแผนพัฒนาเมืองโดยการใช้กระบวนการวางแผนแบบรวม พลังให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์ เรื่อง “การวางแผนพัฒนาเมืองโดยใช้กระบวนการวางแผนแบบรวมพลังในมิติของการปฏิสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและผู้กระทำการ กรณีศึกษาเมืองขอนแก่น” หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองดุษฎีบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2547). **ทฤษฎีและแนวทางการศึกษาสื่อสารมวลชน**.

กรุงเทพฯ : แบรินด์เอจ.

กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน. (2551). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี**

เศรษฐศาสตร์และการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจมส์ กอร์ดอน ฟินเลย์สัน. (2559). **ฮาเบอร์มาส มนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ**. แปลจาก Habermas A very Short Introduction. แปลโดย วรารักษ์ เฉลิมพันธุ์ศักดิ์: กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา

เชษฐา พวงหัตถ์. (2548). **โครงสร้าง-ผู้กระทำการ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

ณัฐฉา อัสวโกวิทวงศ์. (2009). ปฏิสัมพันธ์ของการวางแผน-บทเรียนจากการศึกษาเปรียบเทียบในการปฏิบัติการจากล่างสู่บน. *Journal of Architectural/Planning Research and Studies* 6, (2).

รัตนา โตสกุล. (2548). **มโนทัศน์เรื่องอำนาจ (The concept of power)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2551). ‘ความสมเหตุสมผล/อำนาจ และสภาวะสมัยใหม่: หนทางสู่หายนะของมนุษยชาติแห่งศตวรรษที่ 21’. *วารสารร่มพญักษ์* 26 (1).

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.(2560). **Collaborative Planning : การวางแผนแบบรวมพลัง**. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560, จาก ripub@royin.mail.go.th

- Campbell, S. and Susan S. Fainstein. (1996). The Structure and Debates of Planning Theory. **Readings in Planning Theory**. Cambridge, MA: Blackwell.
- Cedar, A. J. M. (2009). **Evaluating Collaborative planning : A case study of the Morice land and Resource management**. School of Resource and Environmental Management. SIMON FRASER UNIVERSITY
- Forester, J. F.. (1989). Planning in the Face of Power. **The Berkeley Planning Journal**
- Foucault, M. (1982). **Disipline and Punish: The Birth or Prison**. Harmundsworth : Penguin Books Ltd..
- Giddens, A. (1971). **Capitalism and Modern Social Theory**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Habermas, J. (1979). **Communication and the Evolution of Society** (T. McCarthy,Trans.). Canada: Beacon Press. (Original work published 1976).
- Harper, T. L. & Stein, S. M. (2006). **Dialogical planning in a fragmented society**. New Brunswick, NJ: Center for Urban Policy Research
- Harris, N. (2002). **‘Collaborative planning: from theoretical foundations to practice forms, Planning Futures: New Directions for Planning Theory**. London: Routledge
- Healey, P. (1997). **Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies**. University of Columbia: Canada.
- Healey, P. (1998). ‘Building Institutional Capacity through Collaborative Approaches to Urban Planning’. **Environment and Planning**.
- Innes, J. E. (2004). Consensus building: Clarifications for the critics. **Planning Theory**, 3(1), 5-20.
- Margerum, D. R. (2002). Collaborative Planning Building Consensus and

Building a Distinct Model for Practice. **Journal of Planning Education and Research.**

McGee, G. J. A. (2006). Evaluating collaborative planning: A case study of the north coast land and resource management plan. **MRM Report 399.** Burnaby, BC: Simon Fraser University, School of Resource and Environmental Management.

Olson, N, S. & Khalid Yahia, S. (2006). **Structuration Theory : Giddens Explored Structuration Theory : Giddens Explored.** 2006, pp.1–15. Available at:
<http://socgeo.ruhosting.nl/html/files/geoapp/Werkstukken/Giddens.pdf>.

Susskind, L., Wansem, M.W., & Ciccarelli, A. (2003). Mediating land use disputes: **Proandcon. Environments.** 31(2), 39-58.

Taylor, N. (1998). **Urban Planning Theory since 1945.** London: Sage.

Yagüe, O. L. & Christian, B. (2012). **PLANNING THEORY IN POSTMODERNITY.** Adolfo Cazorla & James Midgley, **PLANNING AND COMMUNITY DEVELOPMENT: CASE STUDIES** UC Berkeley – Technical University of Madrid. Madrid (Spain): Grupo GESPLAN-UPM.

Translated Thai References

Finlayson, J. G. (2016). Habermas: A man of public space. Translate from **Habermas: A very Short Introduction.** Translate by Wararak Chalearnpansak: Bangkok. Suangein mi ma.

Kaewteap, K. (2004). **Theories and Guidelines for Mass Communication Studies.** Bangkok: Brandage

Kaewteap K. and Somsuk, H. (2008). **The flow of thinkers, economic and political theorists.** Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Office of the Royal Society. (2017). **Collaborative Planning** [Online].

Retrieved February 28, 2017, from ripub@royin.mail.go.th

Puanghut, C. (2005). **Structure-agency**. Bangkok:

National Research Council.

Samukkhethum, S. (2007). Reasonableness / power And modernism: the path to disaster Mankind of the 21st Century', **Rom Phruek Journal**. 26 (2).

Tosakul, R. (2005). **The concept of power**. Bangkok:

National Research Council.

Usavagovitwong, N. (2009). Planning Interaction – Lessons from a Comparative Study of Bottom-up Approach in Practice. **Journal of Architectural/Planning Research and Studies**. Volume 6. Issue 2. 2009. Thammasat university.